

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 15

(2002–2003)

Om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpenger under arbeidsløshet) og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

Innhold

1	Innledning og bakgrunn for endringene	5	6	Avvikling av ferietillegget – folketrygdloven §§ 4–14 og 8–49	9
2	Endring av kravet til arbeidstidsreduksjon fra 40 til 50 pst. – folketrygdloven §§ 4–3 og 4–13	6	6.1	Innledning	9
2.1	Innledning	6	6.2	Gjeldende rett	9
2.2	Gjeldende rett	6	6.3	Departementets vurdering og forslag ...	10
2.3	Departementets vurdering og forslag ...	7	6.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	10
2.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	7	7	Reduksjon i maksimal stønadperiode – folketrygdloven § 4–15	10
3	Heving av krav til minsteinntekt for rett til dagpenger under arbeidsløshet – folketrygdloven § 4–4	7	7.1	Innledning	10
3.1	Innledning	7	7.2	Gjeldende rett	10
3.2	Gjeldende rett	7	7.3	Departementets vurdering og forslag ...	10
3.3	Departementets vurdering og forslag ...	7	7.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.	11
3.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	8	8	Utvidelse av arbeidsgivers lønnsplikt under permittering – lov om lønnsplikt under permittering § 3	11
4	Hjemmel til i forskrift å fastsette aktivitetskrav som understøtter det at personer som mottar dagpenger skal være reelle arbeidssøkere – folketrygdloven § 4–5	8	8.1	Innledning	11
4.1	Innledning	8	8.2	Gjeldende rett	11
4.2	Gjeldende rett	8	8.3	Departementets vurdering og forslag ...	11
4.3	Departementets vurdering og forslag ...	8	8.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	12
4.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.	9	9	Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget	12
5	Lengre ventetid før dagpenger ytes – folketrygdloven § 4–9	9	9.1	Endringer i folketrygdloven	12
5.1	Innledning	9	9.2	Endringer i lov om lønnsplikt under permittering	13
5.2	Gjeldende rett	9	9.3	Ikrafttredelses- og overgangsregler	13
5.3	Departementets vurdering og forslag ...	9		Forslag til lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpenger under arbeidsløshet) og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering	14
5.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.	9			

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 15

(2002–2003)

Om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpenger under arbeidsløshet) og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

Tilråding fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet av 8. november 2002, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Bondevik II)

1 Innledning og bakgrunn for endringene

Arbeids- og administrasjonsdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) kap. 4 og 8 og i lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering.

I forbindelse med budsjettarbeidet ble regelverket for dagpenger under arbeidsløshet gjennomgått med sikte på å få en mer effektiv dagpengeordning hvor det særlig legges vekt på økte insentiver til å søke og komme raskere i arbeid. Det vises til St.prp. nr. 1 (2002–2003) og St.meld. nr. 1 (2002–2003) Nasjonalbudsjettet 2003.

Som resultat av dette arbeidet foreslår departementet at det gjøres endringer som følger:

- Kravet til arbeidstidsreduksjon økes fra 40 til 50 pst. – folketrygdloven §§ 4–3 og § 4–13
- Kravet til minsteinntekt for rett til dagpenger under arbeidsløshet heves fra 1,25 til 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp – folketrygdloven § 4–4
- Forskriftshjemmel for å fastsette aktivitetskrav som understøtter det at personer som mottar dagpenger skal være reelle arbeidssøkere – folketrygdloven § 4–5
- Ventetiden før dagpenger ytes økes fra tre til fem dager – folketrygdloven § 4–9

- Ferietilleggsordningen avvikles – folketrygdloven §§ 4–14 og 8–49
- Maksimal stønadperiode reduseres fra 156 til 104 uker – folketrygdloven § 4–15
- Arbeidsgivers lønnspliktperiode under permittering økes fra 3 til 20 dager – lov om lønnsplikt under permittering § 3

Dagpengesystemet skal gi økonomisk trygghet for arbeidsledige mens de finner nytt arbeid, men skal samtidig oppmuntre den enkelte til å søke arbeid. For å balansere disse hensynene mener departementet det er viktig å holde på en høy grad av inntektskompensasjon ved ledighet, men begrense den maksimale stønadsperioden. Systemet skal samtidig være innrettet mot personer som har hatt fast og reell tilknytning til arbeidslivet og arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. Departementet vil derfor foreslå justeringer i systemet som i større grad målretter ordningen mot denne gruppen. Forslagene har støtte i nyere forskning og bygger på erfaring fra Norge og andre land om hvordan utformingen av dagpengesystemet påvirker insentivene til å søke arbeid. De er samtidig motivert ut fra ønsket om å få en mer kostnadseffektiv dagpengeordning.

Det er de senere år gjennomført en rekke studier som søker å belyse effekter av dagpengesystemet. Studiene viser at hvilke krav som stilles til

mottakerne av dagpenger og hvordan ytelsene forvaltes er svært avgjørende for arbeidssøkernes jobbsøkningsaktivitet. Det har igjen betydning for hvor lang tid det tar å komme i ordinær jobb. Undersøkelser ved OECD, Frisch-senteret med fler konkluderer med at erfaringene trekker i retning av at denne effekten på jobbsøkernes engasjement for å finne ny jobb, er viktigere for overgangen til jobb enn den mer direkte effekten av deltakelse i ulike kvalifiseringsprogram. Når arbeidssøkere nærmere seg slutten av dagpengeperiodens varighet eller står overfor reduserte ytelser, øker overgangen til jobb. Analyse av norske og svenske data over varigheten av dagpengemottakeres ledighetsperiode viser tilsvarende effekter. Dette er en viktig grunn til at myndighetene betrakter utformingen og praktiseringen av dagpengesystemet som en del av den aktive arbeidsmarkedspolitikken.

Mange av anbefalingene fra OECD noen år tilbake tok i stor grad utgangspunkt i manglende samsvar mellom kvalifikasjonene til den etterspurte og den ledige arbeidskraften, og fokuserte på behovet for kvalifiseringstiltak. Nå fokuseres det i større grad på arbeidssøkernes egen adferd og betydningen av å utforme dagpengesystemet slik at det skiller bort ikke-reelle arbeidssøkere påpekes. Denne vridningen i oppmerksomhet må også sees i sammenheng med endrede konjunkturer. I en situasjon med høy og økende arbeidsledighet vil ledigheten i stor grad være forklart av forhold utenfor arbeidssøkerens kontroll, mens i en situasjon med lavere ledighet, vil ledigheten i større grad være mulig å påvirke av arbeidssøkeren selv.

En streng håndheving av de formelle kravene for å være berettiget til å motta økonomiske ytelser kan bidra til mer aktive arbeidssøkere. OECD peker i denne sammenhengen på at kravene som stilles for å være berettiget til ytelser (dvs. å være *reell* arbeidssøker) ikke håndheves godt nok i de fleste medlemsland. Slike aktivitetskrav kan for eksempel være å dokumentere jobbsøking, oppmøte til konsultasjon på arbeidskontoret, å utarbeide handlingsplan, å ta tildelt jobb og/eller å delta på ulike arbeidsmarkedstiltak. De tilbud Aetat gir må ha tilfredsstillende kvalitet og peke fram mot jobb. Sanksjoner vil måtte være en del av systemet, først og fremst i form av trussel om avstenging av ytelser. Videre pekes det på at ytelsene må være av begrenset og ikke for lang varighet. Dessuten vises det til at kompensasjonsgraden må være på et slikt nivå at det er insentiver for å komme over i ordinært arbeid, dvs. at arbeid bør lønne seg økonomisk.

Departementet har foreslått en helhetlig dagpengereform. Dagpengene skal være en korttidsytelse med et regelverk som oppmuntrer til aktiv

jobbsøking. Poenget er at den enkelte ved egen aktivitet, f.eks. ved økt jobbsøking, raskere kommer i arbeid. Forslagene departementet fremmer i denne proposisjonen vil bidra til et bedre fungerende arbeidsmarked uten at den enkeltes sikkerhetsnett ved ledighet blir vesentlig svekket. Forslag til endringer i permitteringsloven gir arbeidsgiverne plikt til å betale arbeidstakerne lønn i en lengre del av permitteringsperioden enn i dag.

Forslagene i denne proposisjonen må også ses i sammenheng med at det i Stortingsproposisjon nr. 1 er foreslått en styrking av ressursene til Aetat. Det vil gi økt service til arbeidssøkerne gjennom tettere oppfølging av dagpengemottakerne. Sammen med økte krav til dagpengemottakerne vil tettere oppfølging av disse bidra til å øke overgangen til ordinær jobb.

Det foreslås endringer som fjerner lite hensiktsmessige regler. Ordningen med ferietillegg er lite målrettet fordi utbetalingen først skjer etter at de fleste er kommet i jobb. Samtidig er den uheldig fordi dagpengene bare stoppes i ferien for de få som opplyser at de tar ferie. Videre ytes det ikke ferietillegg i ordningene med ytelser under medisinsk rehabilitering eller yrkesrettet attføring, og det inngår heller ikke i den foreslåtte tidsbegrensede uførestønad.

Dagens dagpengesystem har i stor grad blitt utformet i perioder med stigende eller høy arbeidsledighet på 1980- og 1990-tallet. Utsiktene for årene fremover trekker hovedsakelig i retning av at arbeidskraft vil være en knapp faktor. Departementet mener målsetningene om at dagpengesystemet skal gi gode insentiver for overgang til ordinært arbeid bør få større vekt nå og i årene fremover enn hva det hadde i perioder med høy arbeidsledighet. Forslagene gjenspeiler en slik endret vektlegging.

Ved beregningen av de økonomiske konsekvensene er det for alle endringsforslagene lagt til grunn som teknisk forutsetning at antall dagpengemottakere i de årene det er gjort beregninger for, vil ligge om lag på samme nivå som i 2002.

2 Endring av kravet til arbeidstidsreduksjon fra 40 til 50 pst. – folketrygdloven §§ 4–3 og 4–13

2.1 Innledning

Departementet foreslår å endre kravet til arbeidstidsreduksjon fra 40 til 50 pst. for å få rett til dagpenger for å styrke insentivvirkningene i dagpengeordningen.

2.2 Gjeldende rett

Etter § 4–3 annet ledd er et av hovedvilkårene for rett til dagpenger, at medlemmet har hatt et tap på minst 40 pst. av vedkommendes arbeidstid forut for arbeidstidsreduksjonen/ledigheten. Kravet gjelder som inngangsvilkår for dagpenger, samtidig som det også har betydning i forhold til gradering av dagpenger. Etter § 4–13 annet ledd inntreffer retten til graderte dagpenger først når arbeidstidsreduksjonen pr. uke er 40 pst. eller mer.

2.3 Departementets vurdering og forslag

Dagpengeordningen skal gi gode insentiver til å søke arbeid. En stor andel av delvis sysselsatte dagpengemottakere jobber innenfor privat og offentlig tjenesteyting, bl.a. innen helse- og omsorgssektoren. Erfaringer fra Aetat viser at det er vanskelig å formidle arbeidssøkere med liten arbeidstidsreduksjon til annen jobb. Skjerpning av kravet til arbeidstidsreduksjon kan dermed bidra til at delvis sysselsatte lettere kan få annet deltidsarbeid i tillegg.

Departementet foreslår derfor at kravet til arbeidstidsreduksjon strammes inn.

Det vises til lovforslaget, § 4–3 annet ledd og § 4–13 annet ledd.

2.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2003 og gis virkning for krav om dagpenger som settes frem etter dette tidspunkt.

Under forutsetning av at endringen bare gjøres gjeldende for nye tilfeller anslås den å innebære en innsparing i folketrygdens budsjett på 90 mill. kroner i 2003, 170 mill. kroner i 2004, og med en anslått langtidsvirkning på 220 mill. kroner.

3 Heving av krav til minsteinntekt for rett til dagpenger under arbeidsløshet – folketrygdloven § 4–4

3.1 Innledning

Departementet foreslår å heve kravet til forutgående minsteinntekt for å få rett til dagpenger fra 1,25 ganger grunnbeløpet til 1,5 ganger grunnbeløpet.

3.2 Gjeldende rett

Kravet til minsteinntekt etter folketrygdloven § 4–4 er et av hovedvilkårene for rett til dagpenger under arbeidsløshet. For å oppfylle kravet til minsteinntekt

må medlemmet ha hatt utbetalt en arbeidsinntekt i det siste avsluttede kalenderår tilsvarende minst 1,25 ganger folketrygdens grunnbeløp på søknadstidspunktet (p.t. 67 712 kroner). Alternativt vil kravet til minsteinntekt også være oppfylt dersom vedkommende på søknadstidspunktet har hatt en samlet arbeidsinntekt på minst 3 ganger grunnbeløpet i løpet av de siste tre avsluttede kalenderårene (p.t. 162 510 kroner).

Inntekt opptjent i det kalenderår vedkommende søker om dagpenger, gir ikke rett til dagpenger. Annen pensjonsgivende inntekt som dagpenger, sykepenger mv., regnes ikke med i minsteinntekten, men tas med i dagpengegrunnlaget jf. folketrygdloven § 4–11. Med unntak for personer over 64 år, gir ikke inntekt fra selvstendig næringsvirksomhet rett til dagpenger.

3.3 Departementets vurdering og forslag

Dagpengeordningen skal først og fremst gi midlertidig inntektssikring for de som har hatt en fast og reell tilknytning til arbeidslivet, og som har hatt arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. For disse bør dagpengene gi en kompensasjon innenfor dagpengeordningens prinsipper, som sikrer en rimelig levestandard. Dagens regelverk innebærer at personer med årsinntekt ned til 67 700 kroner oppfyller kravet til minsteinntekt. Studenter med erfaring fra deltidsjobb/sommerjobb utgjør en betydelig del av dagpengemottakere med lavt inntektsgrunnlag. I tillegg kommer personer som har arbeidet deltid med lav stillingsandel.

Personer med inntektsgrunnlag i intervallet 1,25 – 1,5 ganger grunnbeløpet har en årsinntekt på 67 700 – 81 200 kroner. Det kan antas at arbeidsinntekten kun utgjør en del av grunnlaget for livsopphold for disse personene. De vil ved ledighet motta fra 3 250 til 3 900 kroner pr. måned i dagpenger. Det er grunn til å tro at et slikt inntektsnivå bare i begrenset grad utgjør reell inntektssikring.

For personer med inntektsgrunnlag i dette intervallet er det videre grunn til å tro at dagpengeytelsene oppfattes å være så lave at de i liten grad påvirker adferden i forhold til det å søke arbeid eller å ta utdanning. Dagpenger for denne gruppen må i første rekke ses på som et inntektstilskudd i tillegg til andre inntekter/ytelser.

De som mottar dagpenger skal ha arbeidssøking som sin hovedaktivitet og skal som hovedregel søke etter heltidsarbeid. Mange med lav arbeidsinntekt vil ikke ha hatt arbeid som sin hovedbeskjeftigelse forut for ledigheten. Dette taler mot at de vil ha arbeidssøking etter fulltidsjobb som hovedaktivitet etter at ledigheten inntreffer.

Dette vil imidlertid ikke gjelde alle. Lav eller manglende arbeidsinntekt siste år kan ofte skyldes at arbeidssøkeren har mindre tilknytning til arbeidslivet for eksempel som følge av svangerskapspermisjon eller andre omsorgsoppgaver. Dagpengereguleringen bør ikke bidra til å hindre arbeidstakere i å påta seg slike oppgaver, ved at kravet til minsteinntekt økes. Det alternative kravet om minsteinntekt tilsvarende tre ganger grunnbeløpet i løpet av de tre siste avsluttede kalenderår, jf. folketrygdloven § 4–4 første ledd bokstav b skal særlig ivareta hensynet til de som av ulike årsaker har en ujevn arbeidslivstilknytning. Kravet til arbeidsinntekt de tre siste avsluttede kalenderårene foreslås derfor beholdt uendret for fortsatt å sikre at medlemmer med mer varierende sysselsetting kan ytes dagpenger. Dette kan være særlig viktig for kvinner med omsorgsoppgaver.

Departementet foreslår at folketrygdloven § 4–4 endres slik at kravet til arbeidsinntekt i siste avsluttede kalenderår før det søkes om dagpenger heves til 1,5 ganger grunnbeløpet.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 4–4 første ledd.

3.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2003 og gis virkning for krav om dagpenger som settes frem etter dette tidspunkt.

Endringen medfører en budsjettmessig innsparing som anslås til 30 mill. kroner i 2003, med en langtidsvirkning på 80 mill. kroner (2005).

Heving av kravet til minsteinntekt antas å medføre at ca. 1 600 færre arbeidsløse får innvilget dagpenger i 2003.

4 Hjemmel til i forskrift å fastsette aktivitetskrav som understøtter det at personer som mottar dagpenger skal være reelle arbeidssøkere – folketrygdloven § 4–5

4.1 Innledning

Departementet foreslår å innføre hjemmel i folketrygdloven § 4–5 slik at det i forskrift kan fastsettes aktivitetskrav overfor mottakere av dagpenger. Forslaget er begrunnet i kravet om at disse skal være reelle arbeidssøkere.

4.2 Gjeldende rett

Et vilkår for rett til dagpenger er at medlemmet er reell arbeidssøker, jf. folketrygdloven § 4–5. Det å være reell arbeidssøker vil si å være arbeidsfør og raskt kunne tiltre ethvert tiltak og arbeid som vedkommende er fysisk og psykisk skikket til å ta (yrkesmessig mobilitet) hvor som helst i landet (geografisk mobilitet). Det kan lempes på disse kravene dersom sosiale hensyn som høy alder, svekket helse eller omsorgsansvar tilsier det.

Det er flere andre bestemmelser i folketrygdloven kap. 4 som understøtter kravet i folketrygdloven § 4–5 om å være reell arbeidssøker. Personer som er å anse som selvforskyldt arbeidsledige, eller som uten rimelig grunn avslår tilbud om arbeid eller tiltak, kan midlertidig miste retten til dagpenger etter folketrygdloven §§ 4–10 og 4–20. Dersom vilkårene for å være reell arbeidssøker ikke anses oppfylt, faller retten til dagpenger bort, jf. folketrygdloven § 4–21. Melde- og møteplikten i folketrygdloven § 4–8 innebærer bl.a. at dagpengemottakerne hver fjortende dag må bekrefte i melding til Aetat at de fremdeles er arbeidssøkere.

4.3 Departementets vurdering og forslag

Det er de senere år gjennomført en rekke studier som søker å belyse effekter av dagpengesystemet. Disse viser bl.a. at oppfølgingen og krav til mottakerne av dagpenger er svært avgjørende for hvor lang tid det tar før de kommer i ordinært arbeid. Erfaringene trekker i retning av at krav til å være aktive arbeidssøkere synes å være viktigere for overgangen til arbeid enn den mer direkte effekten av kvalifiseringsprogram.

Departementet finner at dagens regelverk slik det er redegjort for under pkt. 4.2 i stor grad gir Aetat mulighet til å følge opp den enkelte dagpengemottaker og prøve dennes status som reell arbeidssøker. Når det gjelder mer konkrete aktivitetskrav overfor arbeidssøkerne, gir folketrygdloven § 4–8 Aetat adgang til å sette krav om meldinger og oppmøte. Vilråene for å være reell arbeidssøker i folketrygdloven § 4–5 forutsetter dessuten aktivitet hos den enkelte arbeidssøker ved at de er forpliktet til å ta tilbudt arbeid og delta i arbeidsmarkedstiltak.

Andre konkrete aktivitetskrav følger imidlertid ikke av gjeldende regelverk. Departementet finner at det på bakgrunn av de forskningsresultatene som er referert ovenfor, kan være hensiktsmessig å pålegge arbeidssøkere mer konkrete/spesifikke krav til aktivitet. Dette kan for eksempel dreie seg om krav til jobbsøkingsaktivitet og dokumentasjon av dette. Slike krav vil pålegge den enkelte dagpen-

gemottaker konkrete plikter, og bør derfor reguleres formelt. Departementet finner imidlertid ikke at slike krav bør gis direkte i loven, men fastsettes i forskrift.

Departementet foreslår nytt siste ledd i folketrygdloven § 4–5 hvor det gis hjemmel til i forskrift å fastsette aktivitetskrav som understøtter den enkelte dagpengemottakers status som reell arbeidssøker. Departementet tar sikte på å utarbeide forskrift med hjemmel i denne bestemmelsen.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 4–5 nytt fjerde ledd.

4.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2003.

Det å stille krav overfor den enkelte dagpengemottaker om å være aktiv arbeidssøker, må antas å øke overgangen ut av ledighet. Dette vil innebære budsjettmessige innsparinger. Dersom de kravene om aktivitet som fastsettes med grunnlag i den foreslåtte forskriftshjemmelen krever økt oppfølging fra Aetats side, vil dette innebære økte administrative kostnader. Departementet vil komme tilbake med nærmere beregninger og vurderinger av dette i forbindelse med utarbeidelse av forskriften.

5 Lengre ventetid før dagpenger ytes – folketrygdloven § 4–9

5.1 Innledning

Departementet foreslår å forlenge ventetiden før dagpenger ytes fra tre til fem dager.

5.2 Gjeldende rett

Det fremgår av folketrygdloven § 4–9 at det kan ytes dagpenger når en arbeidssøker har vært arbeidsløs og stått tilmeldt Aetat som reell arbeidssøker i minst tre av de siste ti dager. Lørdag og søndag regnes ikke med. Dagpengene løper fra dagen etter at ventetiden er avsluttet.

5.3 Departementets vurdering og forslag

Ventetiden er ment å være en form for egenandel for den som søker om dagpenger og skal motivere til å komme raskt i nytt arbeid.

Aetat har som mål at 80 pst. av dagpengemottakerne skal motta første dagpengeutbetaling innen 21 dager etter at søknaden er innlevert. Personer som er ledige bare en kort periode, vil i praksis der-

for først få utbetalt dagpenger etter at de er kommet i arbeid. For grupper som regner med at de raskt vil komme i arbeid vil en økning i antall ventedager bety lite.

Når varigheten av ventetiden forlenges fra tre til fem dager, må også perioden hvor ventetiden kan opparbeides, forlenges. Departementet finner at en forlengelse fra ti til femten dager vil være en hensiktsmessig tilpasning av denne perioden i forhold til økningen i ventedagene.

Departementet foreslår at folketrygdloven § 4–9 endres slik at ventetiden blir fem dager som må opparbeides i løpet av de siste femten dagene.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 4–9 første ledd.

5.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2003 og gis virkning for krav om dagpenger som settes frem etter dette tidspunkt.

Den budsjettmessige innsparingen anslås til 70 mill. kroner i 2003. Langtidsvirkningen anslås tilsvarende til 70 mill. kroner.

Det kan forventes at noe færre personer som har gode muligheter til å få jobb og som forventer å være ledige en kort periode, henvender seg til Aetat for å søke om dagpenger.

6 Avvikling av ferietillegget – folketrygdloven §§ 4–14 og 8–49

6.1 Innledning

Departementet foreslår å avvikle ordningen med å utbetale ferietillegg da den ikke er arbeidsmarkedsfaglig begrunnet.

6.2 Gjeldende rett

Etter folketrygdloven § 4–14 utbetales ferietillegg på 9,5 pst. av opptjente dagpenger til dagpengemottakere som har hevet dagpenger i mer enn åtte uker. Bakgrunnen for at ferietillegget ble innført var at dagpengemottakere med lengre ledighetsperioder skulle ha mulighet til å ta ferie fra å være arbeidssøker, og til å finansiere denne. Ferietillegget utbetales året etter opptjeningsåret eller etter avsluttet full dagpengeperiode. Ferietillegget gjør at bruttokompensasjonen i dagpengeordningen stiger fra 62,4 til 68,3 pst.

Det gjelder særlige bestemmelser om rett til sykepenger etter folketrygdloven § 8–49 for medlem-

mer som mottar dagpenger. Etter § 8–49 fjerde ledd tredje punktum ytes det ferietillegg til sykepengene på tilsvarende vilkår som etter § 4–14. Bestemmelsen er begrunnet ut ifra de samme hensyn som gjelder ferietillegget etter § 4–14. Etter fjerde ledd tredje punktum kan det gis ferietillegg til et medlem som har mottatt dagpenger og/eller sykepenger i mer enn 8 uker i et kalenderår. Regelen omfatter ikke tidligere mottakere av ventelønn eller vartpenger, da slike ytelser ikke gir rett til ferietillegg.

6.3 Departementets vurdering og forslag

Ferietillegget utbetales for de aller fleste året etter opptjeningsåret, og de fleste som mottar ferietillegget er da kommet i arbeid. Ordningen med ferietillegg representerer derfor i mange tilfeller en lite målrettet overføring til personer i arbeid.

Kompensasjonsgraden til personer med et ledighetsforløp utover åtte uker er høyere enn for personer med kort ledighetsforløp. De som tar ferie uten å oppgi dette, og dermed heller ikke får dagpengene redusert, kommer bedre ut enn de som oppgir ferie. Det er dessuten få dagpengemottakere som oppgir å ha tatt ferie.

Ordningen med ferietillegg kan ikke sies å være arbeidsmarkedsfaglig begrunnet. Velferdshensyn synes heller ikke å kunne begrunne ordningen.

Det er ikke tilsvarende ferietillegg til ytelser under medisinsk rehabilitering eller yrkesrettet attføring, og det foreslås heller ikke innført i den nye tidsbegrensede uførestønad.

På bakgrunn av dette foreslås ferietillegget fjernet fra dagpengeordningen, ved at folketrygdloven § 4–14 oppheves. Som en konsekvens av at ferietillegget til dagpengene avvikles bør det heller ikke ytes ferietillegg til sykepenger etter den særlige hjemmelen i § 8–49. Departementet foreslår derfor at folketrygdloven § 8–49 fjerde ledd tredje punktum oppheves.

Det vises til lovforslaget, § 4–14 og § 8–49.

6.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet foreslår at endringene trer i kraft 1. januar 2003.

Personer som ved ikrafttredelsen har fremmet krav om dagpenger opptjener ferietillegg av dagpengene til og med 31. desember 2002.

Endringen får først budsjettmessig virkning fra og med 2004. For 2004 antas endringen å innebære en budsjettmessig innsparing på 520 mill. kroner. Langtidsvirkningen anslås å være tilsvarende virkningen for 2004.

7 Reduksjon i maksimal stønadsperiode – folketrygdloven § 4–15

7.1 Innledning

Departementet foreslår å redusere maksimal stønadsperiode fra 156 uker til 104 uker for medlem som har hatt arbeidsinntekt i sist avsluttede kalenderår eller i gjennomsnitt av de tre siste avsluttede kalenderår på minst 2 ganger folketrygdens grunnbeløp.

7.2 Gjeldende rett

Stønadsperiodens lengde bestemmes av den arbeidsinntekten medlemmet har hatt i sist avsluttede kalenderår, alternativt i gjennomsnitt av de tre siste avsluttede kalenderår før ledigheten, jf. folketrygdloven § 4–15. Med arbeidsinntekt menes her kun samme type inntekt som inngår i kravet til minsteinntekt etter folketrygdloven § 4–4, jf. pkt. 3. Lang stønadsperiode på 156 uker innvilges til dem med arbeidsinntekt på minst 2 ganger folketrygdens grunnbeløp. Den kortere stønadsperioden på 78 uker innvilges når arbeidsinntekten er under 2 ganger folketrygdens grunnbeløp, men over kravet til minsteinntekt etter folketrygdloven § 4–4. Til personer over 64 år kan det etter folketrygdloven § 4–17 første ledd ytes dagpenger frem til fylte 67 år.

Personer som ved utløpet av en dagpengeperiode på 156 uker står uten dagpengerettigheter, har på visse vilkår rett til ventestønad etter forskrift om arbeidsmarkeds tiltak. Disse får en basisytelse med tillegg som beregnes på grunnlag av dagsatsen siste dag i dagpengeperioden. I utgangspunktet skal den som mottar denne ytelsen delta på arbeidsmarkeds tiltak, men ytelsen blir også utbetalt i perioder uten tiltaksdeltakelse. Det er ingen begrensning for hvor lenge en kan motta ventestønad.

7.3 Departementets vurdering og forslag

Dagpengeperiodens maksimale varighet er differensiert for at personer som har hatt en langvarig tilknytning til arbeidsmarkedet og som har vært avhengige av sin arbeidsinntekt til livsopphold, skal få stønad i lengre tid enn personer som i mindre grad har vært avhengige av sin arbeidsinntekt for livsopphold.

156 uker som arbeidssøker er lang periode. En slik lang periode vil innebære at mange ikke er aktive arbeidssøkere hele perioden. Det øker samtidig kravet/ønsket om å kunne oppbevare dagpenger under andre aktiviteter som for eksempel utdanning.

ning. Særlig med en forventning om et stramt arbeidsmarked i årene fremover er det viktig at personer ikke forblir passive ledige lenge.

Beregninger viser at av de som fikk innvilget dagpenger i 1997, varte om lag 9 pst. av forløpene ut over to år. På bakgrunn av de norske og internasjonale analyser som foreligger, er det grunn til å tro at overgangen fra ledighet øker med 30–60 pst. når ledighetsperioden nærmer seg slutten. Både mer aktiv jobbsøking fra den arbeidsledige og prioritering av denne gruppen i Aetat sitt formidlings- og annet oppfølgingsarbeid bidrar til dette. En reduksjon av dagpengeperioden fra tre til to år forventes derfor å øke overgangen til jobb for dagpengemottakere som er i ferd med å nå to års ledighetsperiode. Dette vil være den viktigste effekten ved en endring av varigheten. De om lag 9 pst. som i dag har ledighet over to år vil derfor måtte forventes å reduseres tilsvarende til om lag 6 pst. med dagens overgangsrate.

Departementet foreslår at folketrygdloven § 4–15 første ledd endres slik at lengste maksimale stønadperiode blir 104 uker. Kort dagpengeperiode beholdes uendret på 78 uker. Særregelen i § 4–17 om lengre dagpengeperiode for personer over 64 år foreslås ikke endret.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 4–15 første ledd.

7.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2003 og gis virkning for krav om dagpenger som settes frem etter dette tidspunkt.

Siden forslaget om reduksjon i lang dagpengeperiode fra tre til to år kun gjelder nye tilfeller gir den ingen innsparing i 2003 og 2004, men antas å gi en langsiktig besparelse på 610 mill. kroner pr. år. Den foreslåtte reduksjonen i maksimal dagpengeperiode vil trolig føre til en økning av antall personer som mottar ventestønad. Den totale innsparingen vil i tilfellet bli noe mindre og er anslått til 550 mill. kroner.

8 Utvidelse av arbeidsgivers lønnsplikt under permittering – lov om lønnsplikt under permittering § 3

8.1 Innledning

Departementet foreslår å utvide arbeidsgivers lønnspliktperiode under permittering fra 3 til 20 da-

ger, og at samme arbeidsgiverperiode skal gjelde både ved hel og delvis permittering.

8.2 Gjeldende rett

Permittering går ut på at arbeidstaker midlertidig blir løst fra arbeidsplikten, samtidig som arbeidsgiver løses fra lønnsplikten. Arbeidsavtalen faller ikke bort ved permittering, og arbeidstaker vil derfor ha rett og plikt til å gjenoppta arbeidet når permitteringsperioden er over. Dette kan være en hensiktsmessig måte å løse midlertidige driftsproblemer.

Arbeidsgivers permitteringsadgang er ikke lovregulert. Mange tariffavtaler inneholder imidlertid regler som hjemler en permitteringsadgang, samt regler om gjennomføringen.

Arbeidsgivers lønnsplikt under permittering er regulert i permitteringslønsloven § 3 nr. 1. For arbeidstakere som blir permittert opprettholdes arbeidsgivers lønnsplikt i en viss periode avhengig av hvorvidt det dreier seg om hel eller delvis permittering (arbeidsgiverperioden). For den del av permitteringsperioden som ikke omfattes av arbeidsgivers lønnsplikt vil arbeidstaker motta dagpenger dersom arbeidstidsreduksjonen er på 40 pst. eller mer. Etter dagens lovgivning er arbeidsgiverperioden tre dager ved hel permittering, deretter en forholdsmessig utvidelse av arbeidsgiverperioden avhengig av den prosentvise reduksjon av arbeidstiden, som innebærer 1 uke ved mer enn 60 pst. reduksjon av arbeidstiden, 2 uker ved 40–60 pst. reduksjon av arbeidstiden og 3 uker ved mindre enn 40 pst. reduksjon av arbeidstiden. I inntil 26 uker deretter betales dagpenger til den permitterte (trygdeperioden). Dagpengereglene for permitterte er strengere enn for vanlige dagpengemottakere når det gjelder avkortning, og medfører bortfall av dagpenger per hele dag. Bedriftens lønnsplikt inntreffer på nytt når en person har vært permittert 26 uker i løpet av siste 18-måneders periode. Trygdeperioden ble kortet ned fra 52 uker til 26 uker med virkning fra 1. januar 2002.

8.3 Departementets vurdering og forslag

Adgangen til å benytte permitteringer innebærer en forsikring for arbeidsgiver. Ved uventet og antatt kortvarig lav aktivitet overtar trygdesystemet arbeidsgivers lønnsforpliktelser helt eller delvis for en begrenset periode. Ordningen stimulerer derfor aktiviteten i bransjer som er utsatt for variabelt aktivitetsnivå. I en økonomi hvor virksomhetene ikke har adgang til å permittere kan for lite ressurser bli kanalisert til sektorer med høy risiko og store svingninger i etterspørselen. På den annen side kan et for generøst permitteringsregelverk medføre at

for mye arbeidskraft kanaliseres til sektorer med varierende aktivitet, med den konsekvens at arbeidsstyrken blir dårlig utnyttet. Det kan også føre til en omgåelse av oppsigelsesvernet ved at arbeidsgiver velger permittering i håp om at arbeidstaker i permitteringsperioden finner annet arbeid, og således unngår lønn i oppsigelsestiden. Et godt utformet permitteringsregelverk må balansere disse hensynene.

Departementet er av den oppfatning at dagens regelverk med en arbeidsgiverperiode på tre dager velter for mye av bedriftenes lønnskostnader over på trykkesystemet. I perioder med knapphet på arbeidskraft medfører det høye samfunnsmessige kostnader å la deler av arbeidsstyrken være permittert i stedet for å frigjøre arbeidskraften slik at den kan søke seg til virksomheter/bransjer som gir høyere avkastning for samfunnet. Det er mye som tyder på at permitteringer benyttes i for stor grad. Dette bekreftes bl.a. av at det er et betydelig antall gjengangere blant de permitterte. Slik regelmessig bruk av permitteringsinstituttet innebærer at en del av de reelle lønnskostnadene i bedriftene veltes over på samfunnet og i realiteten fungerer som en skjult subsidiering.

For å motvirke et uheldig høyt omfang av permitteringer, samtidig som man kan oppnå en ønsket reduksjon i trygdeutbetalingene, vil departementet foreslå å øke arbeidsgiverperioden fra 3 til 20 virkedager.

Gjeldende bestemmelse tar sikte på å likebehandle bruk av hel og delvis permittering. I forarbeidene til loven (Ot.prp. nr. 11 (1987–88)) om lønnsplikt under permittering, fremgår at hensikten er at hel og delvis permittering skal være alternative virkemidler. Argumentasjonen den gang var at det ikke er ønskelig å stimulere til delvis permittering ved å gjøre dette mindre kostnadskrevenne for bedriften enn full permittering.

Legger man forholdsmessighet til grunn, vil endringen innebære en betydelig utvidelse av arbeidsgiverperiodens lengde ved delvise permitteringer ved lav reduksjon i arbeidstiden. Kravet til arbeidstidsreduksjon for rett til dagpenger foreslås økt fra 40 til 50 pst. for å hindre at kombinasjonen redusert arbeid/reduisert trygd blir en ønsket tilpasning som medfører at det blir vanskelig å få folk sysselsatt i hel stilling. Det må derfor anses som lite aktuelt å permittere med mindre enn 50 pst. stillingsreduksjon. En forholdsmessig differensiering etter mønster av gjeldende bestemmelse blir dermed lite treffende.

Departementet foreslår derfor at det skal gjelde samme arbeidsgiverperiode for hel og delvis permittering. Gjeldende maksimale arbeidsgiverperio-

de ved delvise permitteringer på 3 uker er en uke kortere enn den foreslåtte arbeidsgiverperioden ved hel permittering. Utvidelsen antas å redusere omfanget av både hel og delvis permittering. Forslaget innebærer en forenkling i forhold til gjeldende regelverk.

Det vises til lovforslaget, § 3 første ledd.

8.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet foreslår at endringene trer i kraft 1. januar 2003, slik at permitteringer som iverksettes etter dette tidspunkt medfører 20 dagers arbeidsgiverperiode. En utvidelse av arbeidsgiverperioden vil medføre økte kostnader for arbeidsgiver knyttet til det å benytte permitteringer. Særlig gjelder dette for kortvarige permitteringer. En utvidelse kan også i noen grad bidra til å fremskynde strukturrendringene i industrien.

Den samlede innsparingen er beregnet til om lag 240 mill kroner for budsjettåret 2003 og berøre 30 000 personer. Langtidsvirkningen anslås å være tilsvarende.

9 Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget

9.1 Endringer i folketrygdloven

Til § 4–3

Bestemmelsen gjelder vilkår om tap av inntekt og arbeidstid for å få rett til dagpenger.

Endringene i annet ledd innebærer at kravet til tap av arbeidstid økes fra 40 til 50 pst. Se punkt 2.

Til § 4–4

Bestemmelsen gjelder krav til minsteinntekt for å få rett til dagpenger. Endringen innebærer at kravet til minsteinntekt økes fra 1,25 til 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp. Se punkt 3.

Til § 4–5

Bestemmelsen gjelder vilkåret om å være reell arbeidssøker for å ha rett til dagpenger. Nytt fjerde ledd innebærer at det innføres hjemmel til å gi forskrift om krav som viser at medlemmet er reell arbeidssøker. Se punkt 4.

Til § 4–9

Bestemmelsen gjelder avspasering av ventetid før retten til dagpenger inntreffer. Endringen innebærer

Om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpenger under arbeidsløshet) og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

at antall ventedager økes fra tre til fem dager. Se punkt 5.

Til § 4–13

Bestemmelsen regulerer rett til graderte dagpenger.

Endringen i annet ledd innebærer at kravet til arbeidstidsreduksjon økes fra 40 til 50 pst. Se punkt 2.

Til § 4–14

Bestemmelsen regulerer rett til ferietillegg.

Oppheving av bestemmelsen innebærer at ordningen med ferietillegg til dagpengene avvikles. Se punkt 6.

Til § 4–15

Bestemmelsen gjelder stønadperioden. Endringen innebærer at maksimal periode med dagpenger reduseres fra 156 til 104 uker. Se punkt 7.

Til § 8–49

Bestemmelsen regulerer sykepengerrettigheter til medlemmer med dagpenger under arbeidsløshet eller ventelønn m.m. På bakgrunn av at ferietillegget i dagpengeordningen opphører, oppheves fjerde ledd tredje punktum.

Endringen innebærer at det ikke lenger ytes ferietillegg til sykepenger ved arbeidsløshet. Se punkt 6.

9.2 Endringer i lov om lønnsplikt under permittering

Til § 3

Bestemmelsen gjelder arbeidsgivers lønnsplikt under permittering.

Endringen innebærer at arbeidsgiverperioden under permittering forlenges fra 3 til 20 dager. Gjeldende differensiering av arbeidsgiverperioden ved delvis permittering foreslås fjernet, slik at det vil

gjelde samme arbeidsgiverperiode for hel og delvis permittering. Se punkt 8.

9.3 Ikrafttredelses- og overgangsregler

Samtlige endringer foreslås å tre i kraft 1. januar 2003.

Departementet finner det rimelig at endringene i folketrygdloven §§ 4–3 annet ledd, 4–4 første ledd, 4–9 første punktum, 4–13 annet ledd, 4–14 og 4–15 bare gjøres gjeldende for krav om dagpenger som settes frem etter ikrafttredelsen. På samme måte gjøres endringen av lov om lønnsplikt under permittering § 3 første ledd gjeldende for permittering som iverksettes etter ikrafttredelsen.

Oppheving av §§ 4–14 og 8–49 fjerde ledd tredje punktum om avvikling av ferietillegget, foreslås å gjøres gjeldende også for løpende tilfeller. Det vil si at løpende tilfeller vil få utbetalt ferietillegg av dagpenger eller sykepenger ved arbeidsledighet som er opptjent til og med 31. desember 2002, men det opptjenes ikke nytt ferietillegg etter ikrafttredelsen.

På bakgrunn av at de foreslåtte endringene som er knyttet til varighet og inngangsvilkår forutsettes å få virkning kun for nye tilfeller, vil det i en overgangsperiode være en stor gruppe dagpengemottakere som fortsetter å motta dagpenger etter gjeldende regler. Med særlig henblikk på adgangen til å gjenoppta løpende stønadperiode, jf. folketrygdloven § 4–16, kan overgangsperioden bli lang. Dette innebærer at Aetat i lengre tid vil måtte forholde seg to ulike regelsett, noe som er administrativt krevende. Departementet vil vurdere behovet for overgangsregler, og foreslår at det i lovvedtaket gis hjemmel for å fastsette forskrift om dette.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpenger under arbeidsløshet) og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpenger under arbeidsløshet) og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpenger under arbeidsløshet) og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 4–3 annet ledd skal lyde:

For at medlemmet skal få rett til dagpenger, må vanlig arbeidstid være redusert med minst 50 prosent. Som vanlig arbeidstid regnes den arbeidstiden vedkommende hadde før ledigheten eller før arbeidstiden ble redusert. Vanlig arbeidstid kan likevel ikke overstige lovbestemt arbeidstid for yrket eller næringen. For medlem som bare søker deltidsarbeid (se § 4–5 annet ledd), kan vanlig arbeidstid ikke overstige ønsket arbeidstid.

§ 4–4 første ledd skal lyde:

For å få rett til dagpenger må medlemmet

- a) i det siste avsluttede kalenderåret før det søkes om stønad ha hatt utbetalt en arbeidsinntekt som minst svarer til 1,5 ganger grunnbeløpet på søknadstidspunktet, eller
- b) i løpet av de siste tre avsluttede kalenderårene før det søkes om stønad ha hatt utbetalt en arbeidsinntekt som minst svarer til 3 ganger grunnbeløpet på søknadstidspunktet.

§ 4–5 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan fastsette forskrift om krav til aktivitet som underbygger at medlemmet er reell arbeidssøker.

§ 4–9 første punktum skal lyde:

Det kan ytes dagpenger når medlemmet har vært arbeidsløs og stått tilmeldt *Aetat* som reell arbeidssøker (se § 4–5) i minst fem av de siste femten dager.

§ 4–13 annet ledd skal lyde:

Graderte dagpenger ytes bare når vanlig arbeidstid er redusert med minst 50 prosent (se § 4–3 annet ledd) pr. uke.

§ 4–14 oppheves.

§ 4–15 første ledd skal lyde:

Det ytes hele eller graderte dagpenger i en full stønadsperiode på til sammen 104 uker til medlem som har hatt arbeidsinntekt, jf. § 4–4, i sist avsluttede kalenderår eller i gjennomsnitt av de tre siste avsluttede kalenderår på minst 2 ganger grunnbeløpet. Dersom inntekten har vært lavere enn 2 ganger grunnbeløpet, utgjør full stønadsperiode 78 uker.

§ 8–49 fjerde ledd tredje punktum oppheves.

II

I lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

(1) (Arbeidsgiverperiode)

Arbeidstaker har krav på lønn og annet arbeidsvederlag fra arbeidsgiver i en arbeidsgiverperiode på 20 dager etter at permitteringen er iverksatt. Arbeidsgiverperioden løper fra og med den første arbeidsdag permitteringen omfatter.

III

Ikrafttredeles- og overgangsregler

Loven trer i kraft 1. januar 2003.

Endringene i folketrygdloven §§ 4–3 annet ledd, 4–4 første ledd, 4–9 første punktum, 4–13 annet ledd og 4–15 gjøres bare gjeldende for krav om dagpenger som settes frem etter ikrafttredelesdatoen.

Endringen i lov om lønnsplikt under permittering § 3 første ledd gjøres gjeldende for permitteringer som iverksettes etter ikrafttredelesdatoen.

Opphevingen av folketrygdloven §§ 4–14 og 8–49 fjerde ledd tredje punktum gjøres også gjeldende for løpende tilfeller, slik at disse ikke opptjener rett til ferietillegg etter 31. desember 2002.

Departementet kan fastsette forskrift om overgangsregler.